

Öp Tussmöteshöjden

2023-08-18

PM Gestaltning för
allmän platsmark

Detta PM utgör ett underlag till Detaljplan för Tussmöteshöjden, i stadsdelen Östberga, S-Dp 2020-07379 och är framtagen av Landskapslaget AB, på uppdrag av Exploateringskontoret, Stockholms stad.

Beställare:
Exploateringskontoret, Stockholms stad
Box 8189
104 20 Stockholm
www.stockholm.se

Medverkande från Stockholms stad:
Ylva Kjellin, Landskapsarkitekt, Exploateringskontoret
Camilla Englund, Byggprojektledare, Exploateringskontoret

Konsult Landskapslaget AB:
Lise Strand Hellström, Landskapsarkitekt
Maria Wejbro, Landskapsarkitekt
Caroline Mellström, Landskapsarkitekt

Landskapslaget AB
Södermalmsallén 12-14
118 63 Stockholm
www.landskapslaget.se

Bildkällor

Figur 1-2: Översiktskarta av Landskapslaget AB
Figur 3: Foton av Landskapslaget AB
Figur 4-12: Foton av Landskapslaget AB om inget annat anges
Figur 13,14,18,19,22: Programskiss av Landskapslaget AB
Figur 15-17, 20: Foton av Landskapslaget om inget annat anges
Figur 21: Sektioner Tyréns, bearbetade av Landskapslaget AB

Innehåll

INLEDNING	4
BEFINTLIGA KVALITETER OCH FÖRUTSÄTTNINGAR	6
GESTALTNINGSPRINCIPER FÖR ALLMÄN PLATSMARK	8
FRAMTIDA TUSSMÖTESHÖJDEN	10
GATUMILJÖ	14
TRAPPKOPPLING	16
REFERENSER	17

Inledning

Detaljplan Östberga södra, Tussmöteshöjden ska möjliggöra cirka 180 bostäder, varav 25% hyresrätter och resten bostadsrätter och en förskola med 6 avdelningar. Då de nya bostäderna och förskolan planeras i den befintliga parken föreslås värden som utsikt, grillplats, lek och hundrastning att flyttas ut mot kanten av platån och även in i naturmarken.

Detta PM Gestaltning för allmän platsmark beskriver området vid detaljplan Östberga södra Tussmöteshöjden i nordöstra delen av Östberga. Det är underlag till detaljplanen.

Bakgrund

Östberga är tillsammans med Årstafältet, en del av ett större utvecklingsområde. I Översiktsplanen för Stockholm benämns Östbergahöjden som tät stadsbebyggelse. Sambandet mellan Älvsjö och Årsta ska utvecklas enligt Översiktsplanen, vilket gör Östberga till en viktig komponent i strategin att koppla ihop stadens delar. Idag har Östberga en god tillgång till offentliga friytor, men vissa områden och platser upplevs som bristfälliga och otydliga. Östberga upplevs som isolerat från omgivningen med dåliga kommunikationer och det finns en upplevd otrygghet på vissa platser. Lägenhetsutbudet har en relativt låg prisnivå.

Stadsbyggnadskontoret har tagit fram ett Program för Östberga (godkänt 2019-08-22) med förslag på exploatering och utveckling av Östberga. En områdesanalys för Östberga (2017) har också tagits fram tidigare med syfte att uppnå en mer kvalitativ och effektiv planering samt att säkerställa ett helhetsperspektiv med målet att uppnå en tät och hållbar stad. Planeringen syftar till att bidra till det bostadspolitiska målet om 140 000 nya bostäder i Stockholm fram till år 2030.

Östberga ligger strategiskt mellan Årstafältet och Älvsjö. Inriktningen på programarbetet har varit att ta tillvara det centrala läget och planera för en tät, sammanhållen, mångsidig och levande stadsmiljö med tydliga kopplingar till omgivningen.

Utbyggnaden av Årstafältet skapar nya förutsättningar för intilliggande områden. Nya stråk och kopplingar kommer skapas mot bland annat Östberga. Det ska vara lätt att röra sig mellan omgivande områden och skapa förutsättningar för en ökad attraktivitet och trygghet.

I Östberga har detaljplanen för Östberga norra varit på samråd under hösten 2022, detaljplanen för Parkstråket under våren 2023 och detaljplanen för Tussmöteshöjden är näst på tur.

Syfte och avgränsning

Syftet med ”PM Gestaltning för allmän platsmark” är att beskriva hur den allmänna platsmarken ska utvecklas. Utveckling av den allmänna platsmarken begränsas till den

närmaste omgivningen inom och omkring detaljplanen. Det som ingår är:

- Ny gata och gångkoppling upp till parken.
- Ny gångkoppling med trappa, mellan busshållplats vid Huddingevägen och den nya gatan.
- Parkplats med utsikt och umgängesvärden.
- Rekreation och lek längs parkvägen mot naturmarken.
- Omdragning av parkväg.

PM Gestaltning omfattar inte kvartermark; byggnader och förskole- och bostadsgård. Arbetet utgår från Inriktningsbeslut för hela Östberga fattat i KF, 29 september 2020, Program för Östberga, Start-PM för detaljplanen, TJUT, Stockholms stad 2019-11-14, samt Östberga områdesanalys, godkänd 2019-08-22.

Målbild

Målbilden med detaljplanen är att skapa ett större och mer varierat bostadsutbud och en förskola med 6 avdelningar i Östberga samtidigt som den allmänna platsmarken behåller de värden som finns i idag som kompletterar närområdet.

Befintliga kvaliteter och förutsättningar

I Tussmöteshöjden finns befintliga kvaliteter att ta till vara. Omgivande stadsdelar saknar naturmark och skogskaraktär. Årstafältet är en stor öppen park och Liseberg har flera små parker.

Karaktär och landskapets form
Tussmöteshöjden utgörs av en öppen plan gräsyta, en platå som omgärdas av skogsklädda branter. Den består till stor del av fyllnadsmassor. Åt norr är det mer öppet vilket ger utsikt över Årstafältet och Globen och bort mot Södermalms landmärken, som kyrktorn och Tornet vid Medborgarplatsen.

Vegetation

Naturmarken är på östra sidan en blandskog, trivallövskog, med asp, björk, sälg och med inslag av tall, ek och gran. Västra branten är hällmarksskog med stora tallar. Nedanför branten mot Tussmötevägen finns ett flertal trädgårdsväxter som snöbär och nypon.

Målpunkter, värden

Idag är det största upplevelsevärdet den storslagna rymden uppe på platån med utsikten in mot stan. Här är det lugnt och avskilt från bebyggelsen nedanför. Det finns en lekplats, grill, flera långbord och många hundägare besöker parken.

Stråk

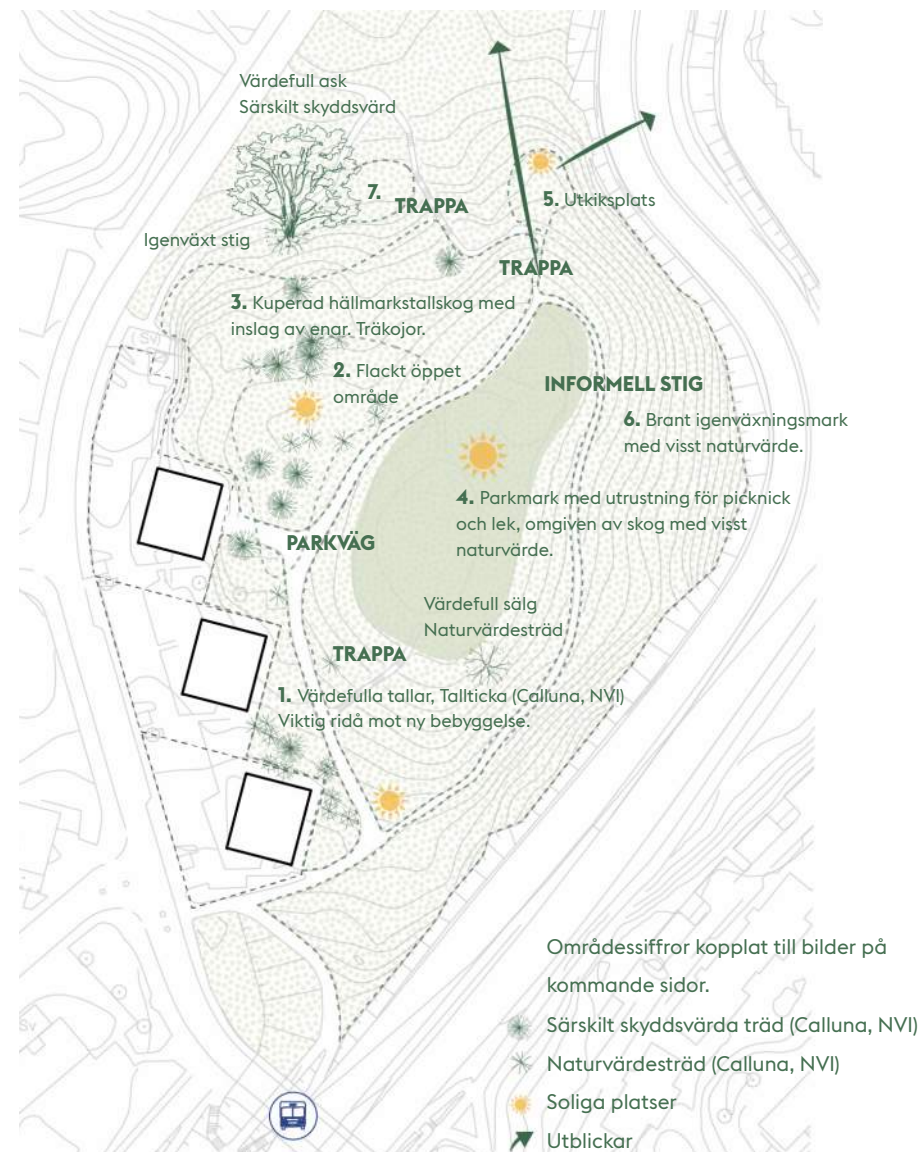
Parkvägen är relativt brant, med som mest 10 % lutning och slingrar sig upp till platån. En trappa kopplar samman för de som vill gena. I parkvägens förlängning löper ytterligare en trappa som binder samman den övre platån med det lägre partiet i nordväst. En informell grusad promenadstig kompletterar parkvägen och skapar en slinga runt platån.

Barnperspektivet

I tidigare dialoger i Barnkonsekvensanalys Östberga (Landskapslaget, 2016) framkommer det att Tussmöteshöjden, av barnen kallad Balansparken, besöks av förskolebarn. Andra deltagande barn och unga pekade inte ut platsen varken som favoritplats eller som en otrygg plats. Barnen och pedagogerna beskriver att naturområden generellt är populära platser då det blir en lugnare och mer jämställd lek där, ”det finns oändligt många pinnar”.

Naturvärden

I Naturvärdesanalys för Östberga (Calluna, 2017) konstaterades att delar av området av biotopen hällmarkstallskog (område 1,2,3) har påtagligt naturvärde och innehåller arter som tallticka. Övriga delar (område 4,6) består av igenväxningsmark och har klassats med visst naturvärde. Områdets öppna del inom område 2 har inte fått någon klassning kopplat till naturvärden. Området i stort innehåller också flera bedömda spridningsvägar för pollinatörer.

Figur 2: Inventering & Analys

Figur 3: Inventeringsfoton

Område 1: Hällmarkstallskog med talticka.

Område 2/3: Hällmarkstallskog med inslag av en. Till största delen kuperad tät skog men med en flackare, öppen del (2).

Område 4: Befintlig parkmark som bebyggs. Innehållande 2 långbord, 2 picknickbord, 2 soptunnor, 5 bänkar, 1 frisbyggolf, 1 grill, 4 balanslek, 1 balansstock.

Område 5: Utsiktsplats.

Område 6. Brant terräng mot Huddingevägen.

Område 7: Befintlig ask vid DP6 Årstafältet.

Gestaltungsprinciper för allmän plats

Principerna syftar till att stödja utvecklingen av allmän platsmark och utgår från stadens olika styrdokument, såsom översiktsplanen, framkomlighetsstrategin och Grönare Stockholm.

1. Värna befintliga värden

- Utveckla lekmiljön på en ny plats i relation till naturen.
- Ta tillvara naturvärden och viktiga karaktärsdrag.
- Värna om utsikten.
- Anordna en ny umgängesyta med grill.

2. Tydligt definierad allmän plats

- De gemensamma rummen ska upplevas trygga och jämlika.
- Gränsen mot kvartersmarken ska vara tydlig och öppen.

3. Gestaltning för biodiversitet och ekosystemtjänster

- Genom att skapa ekologiskt värdefulla miljöer förstärks platsen identitet och dess estetiska, pedagogiska samt upplevelsemässiga värden.
- Tillför ekologiskt värdefulla element såsom sandblottor, död ved, insektshotell, mulmholkar, rishögar, fågelholkar och högstubbar som del av gestaltningen i syfte att gynna en hög biologisk mångfald.
- Integrera hållbara system för dagvatten. Systemet ska vara dimensionerat och höjdsatt för att minska sårbarheter vid skyfall.
- Planera belysning som påverkar fladdermöss och naturen så lite som möjligt.

Figur 4: Fågelholkar

Figur 5: Faunadepå och naturpedagogik

Figur 6: Integrerat insekshotell, Foto: Karavan

Figur 7: Bandet

Figur 8: Rum i bryn

Figur 9: Rumsbildningar växer ut från stigen.
Foto: Stéphane Aboudaram

Figur 10: Långbord, Foto: Nola

Figur 11: Integrerad lek. Foto: Kai Spurling

Figur 12: Grill, Foto: Widala

Framtida Östberga södra, Tussmöteshöjden

Detaljplanen för Tussmöteshöjden möjliggör ny bebyggelse och en ny förskola. Norra delen av Tussmöteshöjden föreslås utformas för att rymma de sociala värden som platån har idag samt stärka och komplettera de ekologiska värdena. En ny allmän gata kommer tillgängliggöra bebyggelsen och förskolan upp längs höjdens östra sida.

Övergripande struktur och kopplingar

Ny bebyggelse föreslås längs en ny gata upp längs Tussmöteshöjdens östra sida. Det föreslås sex nya bostadshus och en förskola med sex avdelningar. Bostads- och förskolegård tar stor del av befintliga parken i anspråk. Parkkvaliteterna samlas i dels längs parkvägen, dels i utsiktsparken. En ny nätstation placeras längs Tussmötevägen.

Gata och gångkopplingar

I samband med den nya bebyggelsen anläggs en ny gata. En hög stödmur kommer hålla upp gatan mot naturen längs

Huddingevägen. Den nya gatan avslutas vid en vändplan och fortsätter sedan som en parkväg upp till platån. Gångvägen från busshållplatsen till den nya gatan görs om och föreslås med trappa för att hantera höjderna. En befintlig koppling utan trappa finns söderut. Parkvägen går mellan föreslagen bebyggelsen och befintliga hus och naturmark. Tallar med höga naturvärden och taltickor sparas och högre upp anpassas vägen till den föreslagna bebyggelsen.

Tillgängligheten upp till platån förbättras i och med den nya höjdsättningen. Den nya gatan och dess förlängning upp till parken får en maxlutning på 5%.

Möte allmän platsmark - kvartersmark/förskola

Det är viktigt att gränsen mellan allmän platsmark och kvartersmark är genomtänkt och har en visuell relation. Entréer till förskolegården planeras från parkvägen.

Dagvattenhantering

Dagvattnet för gatan renas och fördröjs i luftiga bärlager på tre platser; dessa är vid vändplanen, där parkvägen leder upp mot platån, och i planteringsytan mot befintligt bostadshus. Dagvattnet i utsiktsparken leds till växtbäddar på platån.

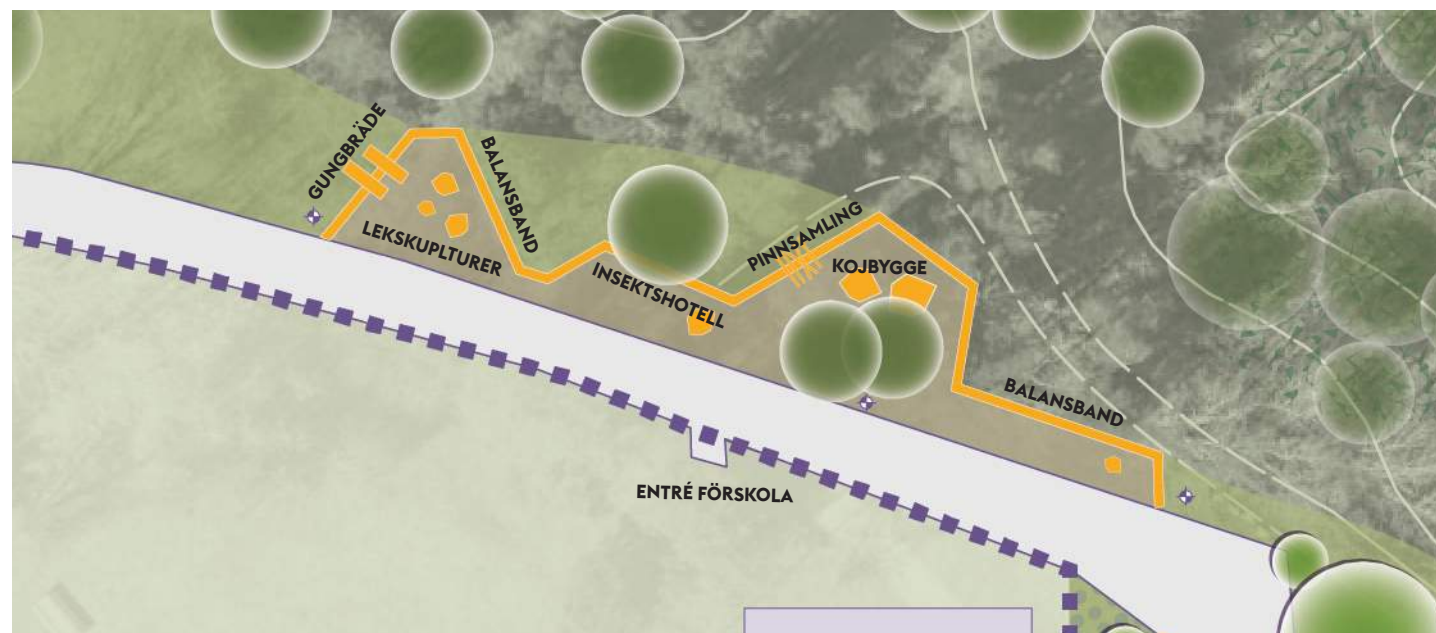

Figur 13: Programskiss

LEK- OCH REKREATIONSBANDET

En enhetlig och sammanhållen kant med varierad funktion föreslås längs med de flackare delarna av befintligt parkstråk. Kanten är omväxlande upphöjt, löper i mark som en fris eller 'växer upp' och tydliggör rum eller markerar entréer till naturen och utblickar.

Kanten utformas omväxlande som ett bord, som insektshotell, för balanslek, gungbräde, för pinnsamling till kojbygge och bildar olika rum dit den populära befintliga balansleken flyttas och lekskulpturer placeras.

Figur 14: Programskiss skala 1:400

Figur 15: Slipers utgör bandet och tydliggör platsen.
Foto: Tomáš Souček, Jan Slavík

Figur 16: Slipers i olika nivåer skapar balanslek. Foto: ADEPT + GHB

Figur 17: Naturlek i bryn, Chicago Botanic Garden. Foto: Kate Joyce

UTSIKTPLATSEN

Kanten återkommer vid Tussmöteshöjdens platå där den både ramar in platsen och skapar en tydlig gräns mot kvartersmark. Kanten växlar i både höjd och funktion. Parkvägens asfalt breddas och tillsammans med stensjölsytor skapas en tillgänglig yta med plats för långbord och grill. Lekutrustning placeras i barkflis och planteringsytor ramar in, skapar rum och fördröjer dagvatten. Utblickar mot naturen och in mot stan har tagits med i gestaltningen.

Hela platån föreslås att sänkas en dryg meter för att anpassa till planerad bebyggelse och få full tillgänglighet från vändplanen. Höjdskillnaden mot vändplanen tas upp med en planterad slänt.

Figur 18: Programskiss skala 1:600

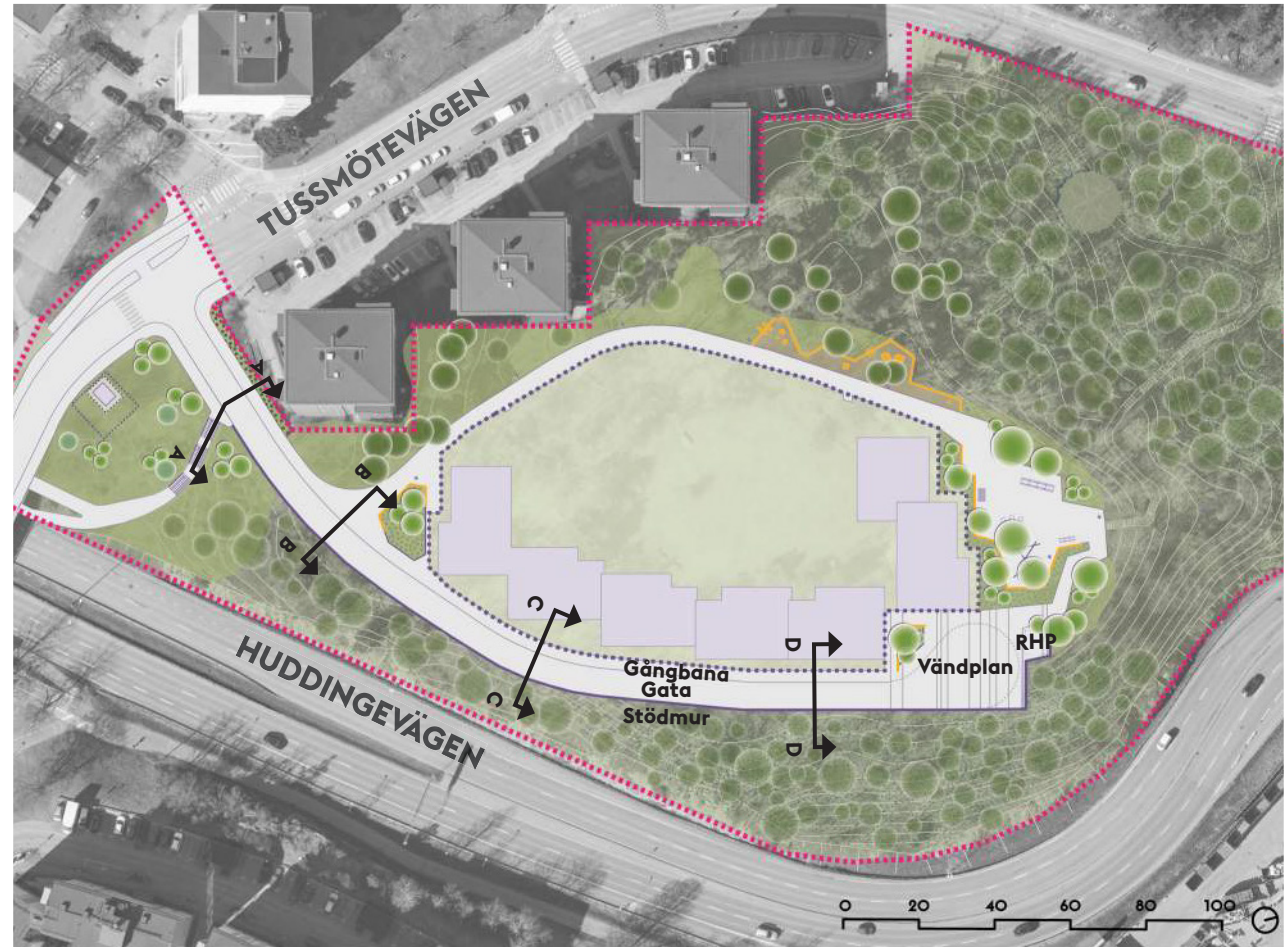
Gatumiljö

Ny gata

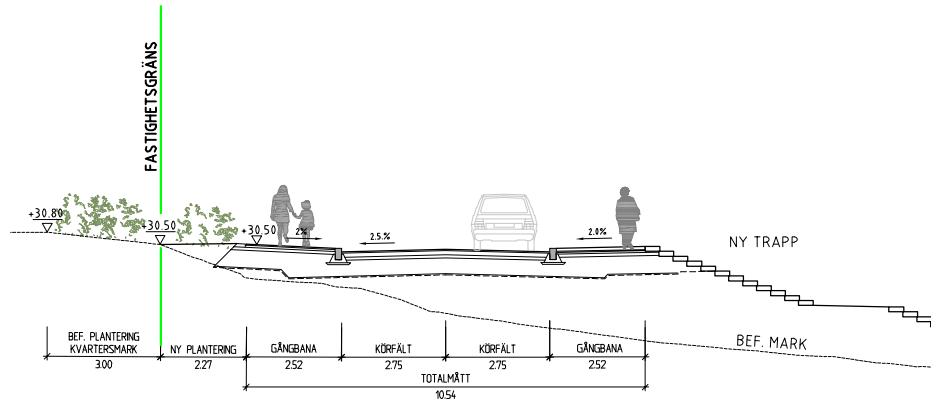
I samband med den nya bebyggelsen anläggs en allmän gata upp till höjden. Ny gångbana samt en yta för angöring planeras längs bebyggelsen. Belysning utmed gatan placeras i bakkant av gångbana. En hög stödmur håller upp gatan mot naturen mot Huddingevägen. Platsen, inklusive vändplanen, högst upp utformas med tvärgående band av sten.

Figur 20: Band infällda i asfaltsyta

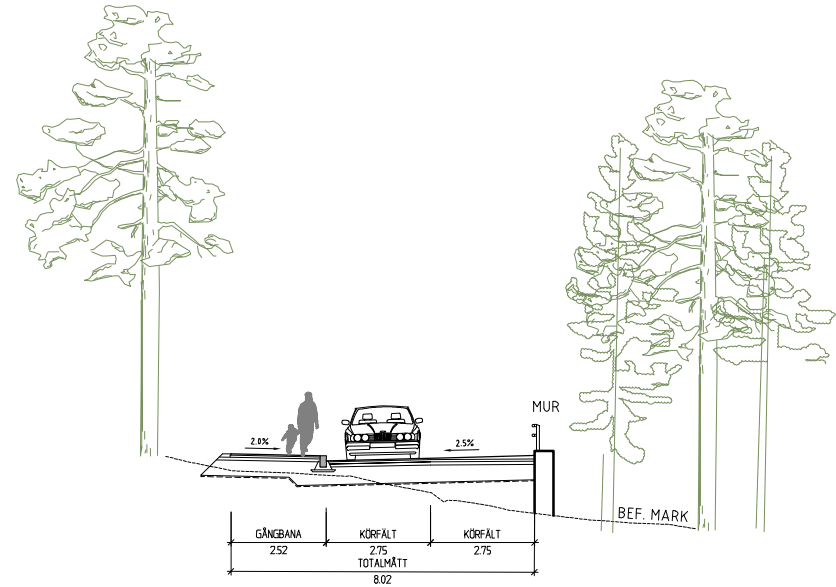

Figur 19: Översikt gatusektioner

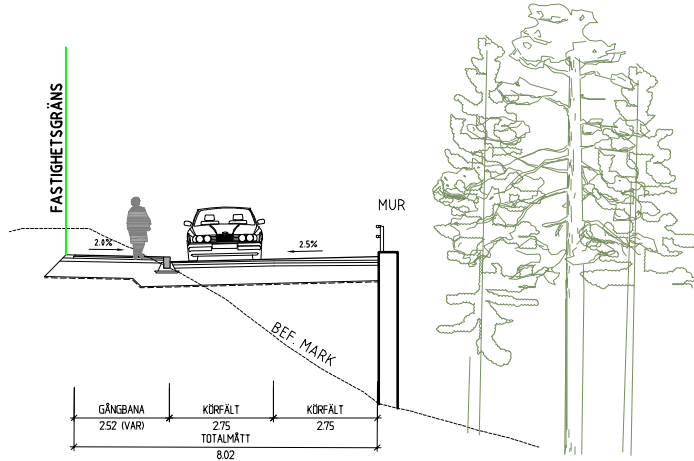
SEKTION A-A

MÖTE MOT BEF. KVARTERSMARK & TRAPP
SKALA 1:100

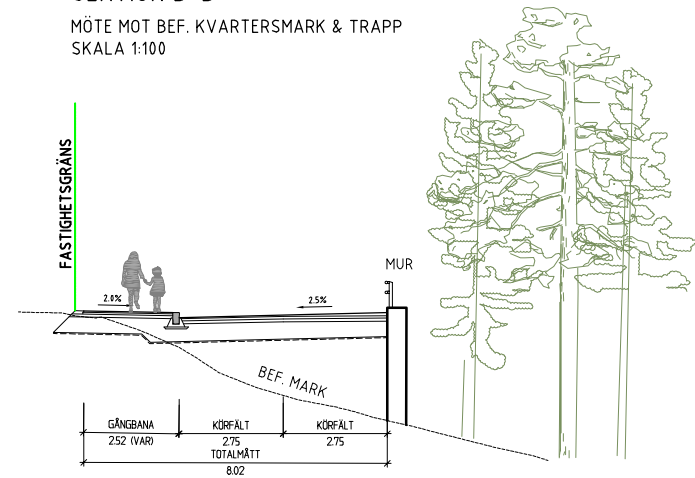
SEKTION B-B

MÖTE MOT BEF. KVARTERSMARK & TRAPP
SKALA 1:100

SEKTION C-C

MÖTE MOT BEF. KVARTERSMARK & TRAPP
SKALA 1:100

SEKTION D-D

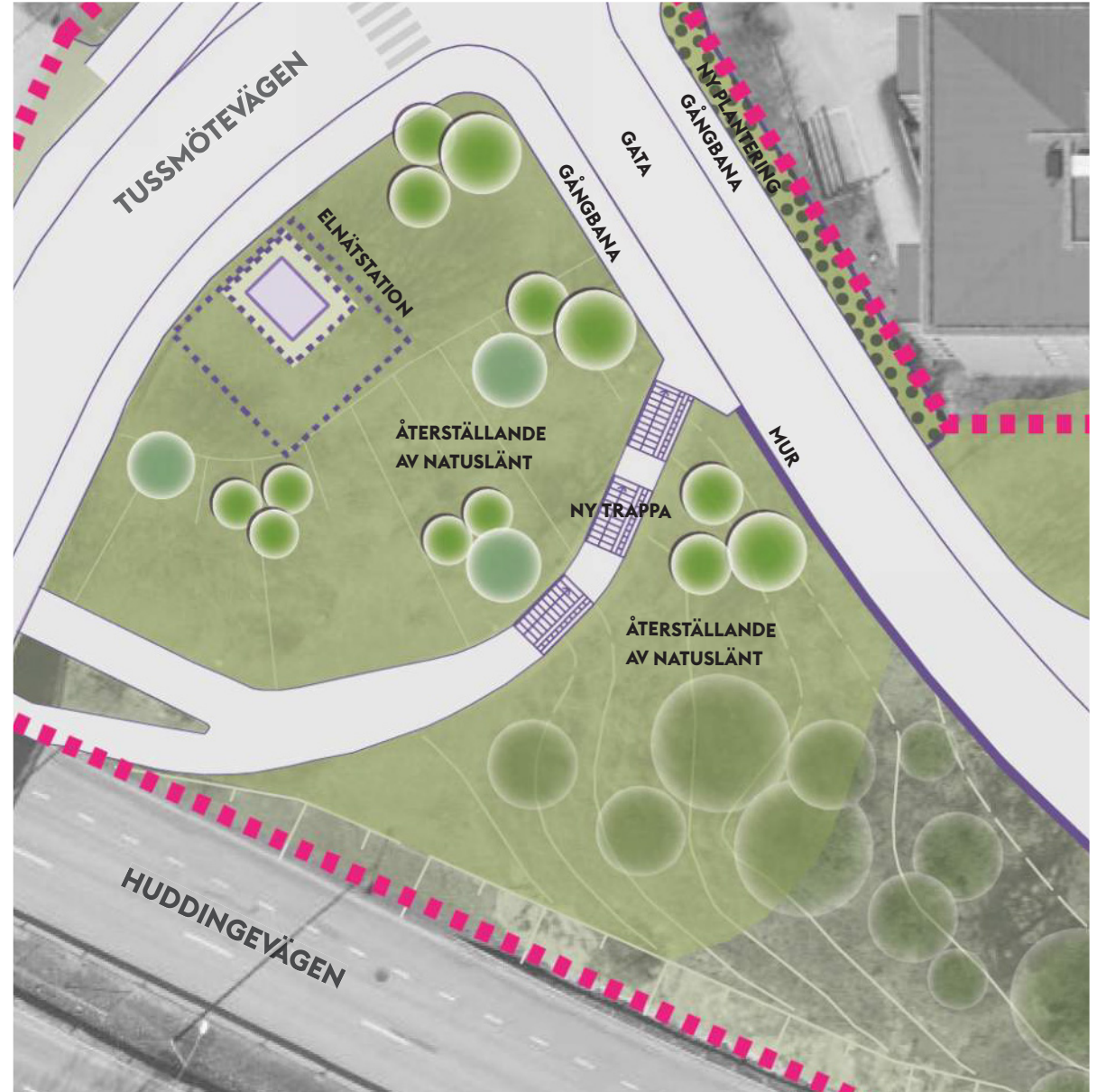
MÖTE MOT BEF. KVARTERSMARK & TRAPP
SKALA 1:100

Figur 21: Gatusektioner

Trappkoppling

Den nya gatan innebär en höjning av marken där dagen koppling till busshållplatsen vid Huddingevägen går. För att möjliggöra en fortsatt gångkoppling behöver en trappa anläggas här.

Den andra gångvägen, väster om Tussmötevägen, kommer finnas kvar och vara utan trappor.

Figur 22: Översikt ny trappkoppling

Referenser

Calluna AB (2020) Trädinventering vid Östberga -
Inventering av naturvärdesträd inför detaljplanearbete vid
Östberga, Stockholms stad

Stockholms stad, Landskapslaget AB, Unga berättar
Kulturskolan (2017-01-13) Barnkonsekvensanalys Östberga

Stockholms stad, Calluna AB (2017-01-24)
Naturvärdesanalys Östberga

Stockholms stad (2018) Översiktsplan för Stockholm

Stockholms stad (2019-08-22) Program för Östberga

Stockholms stad (2019-08-22) Östberga områdesanalys

Stockholms stad, Tyréns AB (2021) Östberga norra
Trafikutredning

